

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

LÊ THỊ HỒNG

**HOÀN THIỆN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN
QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP
KHAI THÁC CHẾ BIẾN ĐÁ ỐP LÁT Ở VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI, NĂM 2016

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

LÊ THỊ HỒNG

HOÀN THIỆN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN
QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP
KHAI THÁC CHẾ BIẾN ĐÁ ỐP LÁT Ở VIỆT NAM

CHUYÊN NGÀNH: KẾ TOÁN

MÃ SỐ: 62.34.03.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học:

1. PGS.TS. ĐẶNG ĐỨC SƠN

2. PGS.TS. TRẦN THỊ HỒNG MAI

HÀ NỘI, NĂM 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trong luận án là trung thực. Những kết quả trong luận án chưa từng được công bố trong bất cứ một công trình nào khác.

Hà Nội, ngày tháng năm 2016

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Lê Thị Hồng

MỤC LỤC

TRANG PHỤ BÌA	
LỜI CAM ĐOAN	i
MỤC LỤC	ii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC BẢNG BIỂU, HÌNH VẼ	vi
DANH MỤC SƠ ĐỒ	vii
MỞ ĐẦU.....	1
CHƯƠNG 1 CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP SẢN XUẤT	19
1.1. Khái quát về hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí.....	19
1.1.1. Quản trị chi phí và kế toán quản trị chi phí.....	19
1.1.2. Hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí.....	26
1.2. Nhu cầu thông tin kế toán quản trị chi phí phục vụ cho mục đích quản trị	36
1.2.1. Trong khâu lập kế hoạch, hoạch định chiến lược	38
1.2.2. Trong quá trình tổ chức thực hiện.....	38
1.2.3. Quá trình kiểm tra, kiểm soát các hoạt động.....	39
1.2.4. Quá trình ra quyết định	40
1.3. Nội dung hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí	41
1.3.1. Lưu đồ luân chuyển thông tin kế toán quản trị chi phí	43
1.3.2. Quy trình hoạt động hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí.	46
1.3.3. Phương tiện kỹ thuật phục vụ phân tích xử lý và cung cấp thông tin kế toán quản trị chi phí	69
1.3.4. Kiểm soát nội bộ đối với hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí.....	71
1.4. Kinh nghiệm quốc tế trong tổ chức hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí và bài học cho các doanh nghiệp sản xuất việt nam.....	74
1.4.1. Kinh nghiệm thực tế các nước trong tổ chức hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí	74
1.4.2. Bài học kinh nghiệm cho các doanh nghiệp sản xuất ở Việt Nam	77
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	78
CHƯƠNG 2 THỰC TRẠNG HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP KHAI THÁC CHẾ BIẾN ĐÁ ÓP LÁT Ở VIỆT NAM	79
2.1. Tổng quan ngành khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt nam	79

2.1.1. Quá trình hình thành và phát triển ngành khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam.....	79
2.1.2. Đặc điểm địa lý, điều kiện tự nhiên các địa phương có hoạt động khai thác chế biến đá ốp lát.....	82
2.1.3. Đặc điểm quản lý và tổ chức sản xuất-kinh doanh trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam ảnh hưởng đến hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí	84
2.2. Thực trạng nhu cầu thông tin và mức độ đáp ứng nhu cầu thông tin kế toán quản trị chi phí tại các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam.	91
2.2.1. Mô hình nghiên cứu thực trạng nhu cầu thông tin và mức độ đáp ứng nhu cầu thông tin tin kế toán quản trị chi phí	91
2.2.2. Thực trạng nhu cầu thông tin và mức độ đáp ứng nhu cầu thông tin kế toán quản trị chi phí tại các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam.....	96
2.3. Thực trạng hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí tại các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát.....	104
2.3.1. Thực trạng xây dựng lưu đồ luân chuyển thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam.....	104
2.3.2. Thực trạng quy trình hoạt động hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát	106
2.3.3. Thực trạng áp dụng phương tiện kỹ thuật xử lý và cung cấp thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát.....	122
2.3.4. Thực trạng kiểm soát nội bộ đối với hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát	122
2.4. Đánh giá thực trạng hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát	123
2.4.1. Nhận định, đánh giá kết quả khảo sát và nghiên cứu.....	123
2.4.2. Nguyên nhân của hạn chế hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam	129
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	132
CHƯƠNG 3 GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN HỆ THỐNG THÔNG TIN KẾ TOÁN QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP KHAI THÁC CHẾ BIẾN ĐÁ ỐP LÁT Ở VIỆT NAM	133
3.1. Định hướng, mục tiêu phát triển của các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam	133
3.2. Quan điểm và yêu cầu hoàn thiện hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam	134

3.2.1. Quan điểm hoàn thiện hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam	134
3.2.2. Yêu cầu hoàn thiện hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam	136
3.3. Giải pháp hoàn thiện hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí tại các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam.....	137
3.3.1. Hoàn thiện phân loại chi phí phục vụ cho kế toán quản trị chi phí.....	137
3.3.2. Xây dựng lưu đồ luân chuyển thông tin kế toán quản trị chi phí trong doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam	139
3.3.3. Hoàn thiện quy trình hoạt động hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát	143
3.3.4. Hoàn thiện phương tiện kỹ thuật phục vụ xử lý, phân tích và cung cấp thông tin kế toán quản trị chi phí.....	177
3.3.5. Hoàn thiện kiểm soát nội bộ đối với hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí tại các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam	180
3.3.6. Xây dựng mối quan hệ thông tin giữa phòng kế toán với các phòng chức năng trong đơn vị	182
3.4. Điều kiện thực hiện các giải pháp hoàn thiện hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp khai thác chế biến đá ốp lát ở Việt Nam.....	184
3.4.1. Về phía doanh nghiệp.....	184
3.4.2. Về phía các cơ quan quản lý Nhà nước, các đơn vị chức năng	185
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	186
KẾT LUẬN	187
DANH MỤC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ.....	189
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	190
PHỤ LỤC	Error! Bookmark not defined.

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

ABC	Chi phí dựa trên mức độ hoạt động (Activity- Based Costing)
CDKT	Cân đối kế toán
CPBH	Chi phí bán hàng
CPQLDN	Chi phí quản lý doanh nghiệp
CPSXC	Chi phí sản xuất chung
C-P-V	Chi phí –Khối lượng –Lợi nhuận
DN	Doanh nghiệp
DNNN	Doanh nghiệp Nhà nước
DNTN	Doanh nghiệp tư nhân
ERP	Hệ thống hoạch định nguồn lực doanh nghiệp (Enterprise Resource Planning)
HTTTKT	Hệ thống thông tin kế toán
KTCP	Kế toán chi phí
KTTC	Kế toán tài chính
KTQT	Kế toán quản trị
KTQTCP	Kế toán quản trị chi phí
KQHĐKD	Kết quả hoạt động kinh doanh
QLDN	Quản lý doanh nghiệp
QLKD	Quản lý kinh doanh
QTCP	Quản trị chi phí
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
TKKT	Tài khoản kế toán
SXKD	Sản xuất kinh doanh
XDCB	Xây dựng cơ bản

DANH MỤC BẢNG BIỂU, HÌNH VẼ

Bảng biểu:

Bảng 2.1: Kim ngạch xuất khẩu đá ốp lát và vật liệu xây dựng.....	81
Bảng 2.2: Công suất khai thác và chế biến đá ốp lát các địa phương	83
Bảng 2.3: Loại hình doanh nghiệp và công suất bình quân	85
Bảng 2.4: Thống kê các nhân tố và các biến	95
Bảng 2.5: Bảng quyết toán bộ phận mỏ	114
Bảng 2.6: Tổng hợp chi phí bộ phận mỏ	115
Bảng 3.1: Mục tiêu phát triển đá ốp lát đến năm 2020	134
Bảng 3.2: Phân loại chi phí theo mối quan hệ chi phí với khối lượng hoạt động	137
Bảng 3.3: Bộ mã hóa các đối tượng chủ yếu.....	147
Bảng 3.4: Dự toán chi phí nhân công khai thác đá khối.....	152
Bảng 3.5: Dự toán chi phí SXC khai thác đá khối	152
Bảng 3.6: Dự toán chi phí xẻ thô.....	153
Bảng 3.7: Dự toán chi phí bào mặt.....	154
Bảng 3.9 : Phân tích hiệu quả kinh doanh và điểm hòa vốn doanh nghiệp kinh doanh đơn nhất	165
Bảng 3.10: Phân tích hiệu quả kinh doanh và điểm hòa vốn doanh nghiệp kinh doanh đa ngành nghề.....	166

Hình vẽ:

Hình 2.1: Tỷ trọng Kim ngạch xuất khẩu đá ốp lát và vật liệu xây dựng	81
Hình 2.2: Sản lượng khai thác đá ốp lát	82

DANH MỤC SƠ ĐỒ

Sơ đồ 1.1: Chức năng quản trị chi phí [39; tr 9].....	23
Sơ đồ 1.2: Mối quan hệ giữa kế toán quản trị với chức năng quản trị DN [22; tr 23].....	25
Sơ đồ 1.3: Quy trình xử lý, cung cấp thông tin kế toán [14; tr14]	27
Sơ đồ 1.4: Vai trò thông tin kế toán trong doanh nghiệp	28
Sơ đồ 1.5: Mô tả sơ đồ hệ thống thông tin kế toán [45; tr11]	31
Sơ đồ 1.6: Nhu cầu thông tin kế toán trong thực hiện chức năng quản lý [19; tr18]	36
Sơ đồ 1.7: Mô tả chức năng nhà quản trị các cấp và nhu cầu thông tin.....	37
Sơ đồ 1.8: Chức năng kiểm tra [9; tr306].....	40
Sơ đồ 1.9: Mối quan hệ các yếu tố của hệ thống thông tin KTQTCP	43
Sơ đồ 1.10: Lưu đồ luân chuyển thông tin kế hoạch.....	44
Sơ đồ 1.11: Luân chuyển thông tin chi phí thực hiện	44
Sơ đồ 1.12: Luân chuyển thông tin chi phí phục vụ cho kiểm soát chi phí	45
Sơ đồ 1.13: Luân chuyển thông tin chi phí phục vụ cho ra quyết định.....	45
Sơ đồ 1.14: Quy trình hệ thống thông tin KTQTCP trên các công cụ kế toán	46
Sơ đồ 1.15: Xử lý thông tin dự toán chi phí trong doanh nghiệp.....	54
Sơ đồ 1.16: Xử lý thông tin chi phí thực hiện	55
Sơ đồ 1.17: Xử lý-phân tích thông tin cho kiểm soát chi phí.....	58
Sơ đồ 1.18: Quy trình thông tin phần mềm quản lý tích hợp	71
Sơ đồ 1.19: Quy trình kiểm soát thông tin hệ thống thông tin KTQTCP [78; tr 661]	72
Sơ đồ 2.1: Mô hình nghiên cứu thực trạng nhu cầu thông tin và đáp ứng nhu cầu thông tin.	92
Sơ đồ 2.2: Luân chuyển thông tin kế toán giai đoạn lập kế hoạch chi phí.....	105
Sơ đồ 2.3: Luân chuyển thông tin kế toán chi phí thực hiện (bộ phận khai thác).....	105
Sơ đồ 2.4: Luân chuyển thông tin KTQTCP thực hiện (bộ phận chế biến).....	106
Sơ đồ 2.5: Luân chuyển chứng từ bộ phận mở.....	112
Sơ đồ 2.6: Xử lý và hệ thống hóa thông tin tại bộ phận mở.....	112
Sơ đồ 3.1: Lưu đồ luân chuyển thông tin chi phí lập kế hoạch.....	139
Sơ đồ 3.2: Lưu đồ luân chuyển thông tin chi phí thực hiện tại bộ phận mở	140
Sơ đồ 3.3: Lưu đồ luân chuyển thông tin chi phí thực hiện tại bộ phận chế biến.....	140
Sơ đồ 3.4: Lưu đồ luân chuyển thông tin chi phí thực hiện tại bộ phận ngoài sản xuất.....	141
Sơ đồ 3.5: Lưu đồ luân chuyển thông tin chi phí thực hiện tại bộ phận sản xuất khác....	141
Sơ đồ 3.6: Lưu đồ luân chuyển thông tin chi phí phục vụ cho khâu kiểm soát chi phí.....	142
Sơ đồ 3.7: Lưu đồ luân chuyển thông tin chi phí phục vụ cho ra quyết định	143
Sơ đồ 3.8: Hoạch định nguồn lực trong ERP	179
Sơ đồ 3.9: Mối quan hệ các bộ phận trong hệ thống thông tin KTQTCP	183

MỞ ĐẦU

I. Tính cấp thiết của đề tài

Trong điều kiện khủng hoảng kinh tế toàn cầu hiện nay, các DN gặp không ít khó khăn trong hoạt động SXKD của mình. Để nâng cao năng lực hoạt động, năng lực cạnh tranh của DN, nhà quản trị DN phải có năng lực điều hành, quản lý hoạt động để đảm bảo đơn vị đi đúng hướng và đạt được mục tiêu đặt ra. Để thực hiện chức năng quản lý của mình nhà quản trị cần các thông tin về hoạt động kinh tế tài chính trong đơn vị một cách chính xác và kịp thời để định hướng cũng như can thiệp một cách hiệu quả nhất đến hoạt động của đơn vị. Các thông tin hoạt động kinh tế tài chính này không chỉ cần thiết cho bản thân các nhà quản lý bên trong đơn vị mà còn rất cần thiết đối với các đối tượng bên ngoài như cơ quan quản lý nhà nước, các cổ đông, khách hàng và chủ nợ của DN gọi chung là các đối tượng sử dụng thông tin. HTTTKT trong đơn vị chính là địa chỉ cung cấp thông tin cần thiết cho đối tượng có nhu cầu. Một HTTTKT hiệu quả được tổ chức hợp lý sẽ mang đến những thông tin phù hợp, đúng thời điểm đáp ứng cao nhất nhu cầu của đối tượng sử dụng thông tin kế toán.

HTTTKT của đơn vị bao gồm hai bộ phận cơ bản đó là hệ thống thông tin KTTC và hệ thống thông tin KTQT. Trong đó hệ thống thông tin KTTC cung cấp các thông tin cho các đối tượng bên ngoài đơn vị còn hệ thống thông tin KTQT chủ yếu phục vụ cho mục đích quản trị trong DN. Hệ thống thông tin KTQTCP là một bộ phận hệ thống thông tin KTQT, nhằm cung cấp các thông tin cần thiết về chi phí, hao phí hoạt động của đơn vị để phục vụ cho mục đích quản trị trong DN. Hệ thống thông tin KTQTCP trong đơn vị có vai trò quan trọng đối với từng hoạt động điều hành của nhà quản trị. Trong quá trình thực hiện chức năng quản lý của mình nhà quản trị cần các thông tin về hoạt động kinh tế tài chính nói chung đặc biệt là các thông tin về hao phí đã chi ra, các hao phí dự kiến trong tương lai để phục vụ cho khâu lập kế hoạch hoạt động cũng như điều hành và kiểm soát các hoạt động DN.

Ngành khai thác và chế biến đá ốp lát là một ngành có truyền thống lâu đời ở Việt Nam, phát triển mạnh ở các địa phương có tài nguyên khoáng sản đá ốp lát làm vật liệu xây dựng. Việt Nam có trữ lượng đá ốp lát lớn, chủng loại đá ốp lát phong phú, màu sắc đa dạng. Hiện nay, trên cả nước đã hình thành nhiều trung tâm khai thác và chế biến đá lớn và có uy tín như Thanh Hóa, Nghệ An, Yên Bái, Khánh Hòa... Trong những năm qua các sản phẩm đá ốp lát đã trở thành loại vật liệu xây dựng được ưa chuộng trong nước và thế giới. Đá ốp lát được sử dụng trong thi công các công trình xây dựng dân dụng, các công trình trọng điểm quốc gia, làm vỉa hè, làm